

KAKŠNA JE BILA LETOŠNJA PLANINSKA SEZONA

TURIZEM SE SELI V GORE

MARJAN RAZTRESEN

Turistični poznavalci razmer v Evropi in še posebno v Sloveniji so v začetku letošnjega leta predvidevali, da se bodo turistični tokovi velik del preusmerili z morja v gore in v notranjost Slovenije (in Evrope). Čeprav je bila takšna usmeritev pričakovana, je bil letošnji turistični promet posebno v slovenskih gorah še bistveno večji od predvidenega: naše gore so bile obiskane bistveno bolj, kot so pričakovali celo največji poznavalci razmer v turističnem gospodarstvu. Na srečo je bila slovenska planinska organizacija celo na takšen naval kar dobro pripravljena, problemi, tudi ekološki, pa pri nas niso bili bistveno večji kot v drugih alpskih deželah.

Temu je bil posvečen velik del razprave na seji upravnega odbora Planinske zveze Slovenije letošnjega 9. oktobra v Domu pod Storžičem, na kateri so člani ocenjevali letošnjo planinsko sezono.

VELIK OBISK IN MALO DENARJA

Dolgo razpravo je začel neumorni predsednik PD Ljubljana Matica **Gregor Klančnik**, ki je dejal, da je bil obisk v slovenskih gorah letošnje poletje sicer odličen in bistveno večji od vseh v dosedanjih poletjih, z gospodarskega stališča pa sezona ni bila tako uspešna: v treh velikih postojankah tega društva, na Kredarici, pri Triglavskih jezerih in na Komni, je bilo sicer trikrat toliko obiskovalcev kot lani, prometa pa ne toliko več. Najbolj je bil seveda obiskan Triglavski dom na Kredarici, ki je izhodišče za velik del tudi množičnih pohodov na Triglav, vendar po Klančnikovem prepričanju takšne množičnosti nima smisla preprečevati, ker bi bilo to nesmiselno: vsaka najvišja gora je poseben planinski cilj, Triglav kot simbol slovenstva pa še toliko bolj. Po njegovem mnenju pa je Triglav oblegan le dobra dva meseca na leto, deset mesecev pa počiva. V teh treh kočah, pravi Klančnik, je problem le oskrba ob velikem navalu, ko helikopter ob morebitnem slabem vreme-

nu ne more prinesiti h kočii dovolj hrane in pijače, s konji pa teh visokogorskih postojank ni mogoče normalno oskrbovati ob tolikšnem prometu.

Bistveno pripombo je imel na navodilo slovenskega notranjega ministrstva, naj bi tudi iz slovenskih visokogorskih postojank prihodnjo sezono vsak dan sproti javljali imena obiskovalcev, predvsem tujcev, najbližjim upravam za notranje zadeve. To vedno ni mogoče niti v idealnih vremenskih razmerah, kaj šele v slabem vremenu; če pa bi imena sporočili dan ali dva pozneje, bi bili morebitni sumljivi tujci (le čemu bi hodili po gorah, če bi imeli kaj masla na glavi!) že daleč, zato je takšno javljanje popolnoma odveč; tega ne delajo v nobeni alpski državi. - Takšnemu Klančnikovemu mnenju so se pridružili vsi razpravljala in lastniki visokogorskih planinskih postojank v Sloveniji, to mnenje upravnega odbora pa bo vodstvo Planinske zveze Slovenije sporočilo slovenskemu ministru za notranje zadeve.

KDO SE BOJI TUJCEV

Ob letošnjem velikem navalu v slovenske gore so prišli bolj kot prejšnja leta do izraza ekscesi. **Slavica Tovšak** iz Podravskega meddruštvenega odbora je upravnemu odboru PZS povedala nekaj konkretnih primerov, ko obiskovalci v planinskih kočah niso upoštevali hišnega reda, oskrbniki pa niso znali ali mogli v kočii narediti reda - ali pa ga zaradi (tudi alkoholnega) prometa niti niso hoteli. Kočo na Kamniškem sedlu, je povedala, je »okupirala« velika skupina mladih ljudi, za dva avtobusa jih je bilo, ki so razgrajali do jutra, v številnih planinskih kočah letošnje poletje niso upoštevali priporočila PZS, naj v postojankah ne bi kadili, obiskovalci s svojimi rjuhami marsikje niso imeli popusta pri nočnini, platnenih ali plastičnih rjuh-spalnih vreč pa v kočah ni bilo mogoče kupiti, kar je zdaj posebno v avstrijskih kočah že trden običaj, že ob dveh popoldne v kočah okoli Triglava ni bilo več mogoče dobiti prenočišča za naslednjo noč, registrirani vodniki vseh kategorij pa

Vesele, prijetne božične praznike
in
srečno, zdravo novo leto 1993
želita vsem sodelavcem, naročnikom in bralcem
uredništvo in uprava Planinskega vestnika.

Poti v slovenskih gorah so bile letos precej bolj obljudene kot prejšnja leta

Foto: Joco Znidarski

skoraj nikjer niso imeli popusta pri nočnini. Kot je dejal predsednik PD Jesenice **P. Dimittrov**, se je na vsakršno poletno sezono mogoče pripraviti, medtem ko težave nastopijo jeseni: če je lepo vreme, zahtevajo planinci, da bi bile planinske koče odprte, če so dnevi grdi, deževni in sneženi, obiskovalcev ni, planinska društva - lastniki odprtih koč pa imajo izgube, ki jih seveda nihče ne nadomesti. Za primer je navedel Tičarjev dom na Vršiču, ki je bil jeseni med tednom večinoma prazen, ob lepih sobotah in nedeljah pa bi morala biti v njem močna skupina strežnega osebja, da bi zadovoljila vsem povpraševanjem. Podobno je, kot je dejal, tudi v njihovih kočah na Golici in pri izviru Soče. - Pridružil se je mnenju Slavice Tovšak glede prijavljanja obiskovalcev v visokogorju in anekdotično omenil znanega odličnega nekdanjega oskrbnika koče pod Špičkom **Franca Ciuho**, ki so mu v kočjo poslali policaja z nalogo, naj bi oskrbnika okaral, ker ni sproti v dolino na policijo prijavljal planincev, pa mu je zabrusil, naj kar sam vsak dan prihaja po prijavnice in jih nosi tri ure daleč v Trento, potem pa naj se takoj vrne v kočjo, da bo naslednji dan spet lahko šel v dolino.

Ilvko Bergant iz PD Tržič se je kajpada pridružil mnenju kolege z Jesenic glede prijavljanja obiskovalcev, poudaril pa je, da v njihovih planinskih kočah že drugo sezono odobravajo 50-odstotni popust na ceno prenočitve tistim, ki pridejo v kočjo z lastno rjuho - spalno vrečo; takšno obračunavanje jim doslej ni povzročalo nobenih težav.

KORISTNI PLANINSKI TELEFONI

Posebno predstavniki tistih planinskih društev, ki imajo koče na lažje dostopnih markantnih točkah v sredogorju ali že v visokogorju, so se pritoževali nad šolskimi vodstvi in tudi nad ministrstvom za šolstvo: na eni strani v številnih slovenskih šolah smatrajo, da smo Slovenci vendarle alpski narod in je torej treba tudi otroke seznanjati z gorskim svetom, na drugi

strani pri rednem pouku ne posvečajo dolžne pozornosti planinski vzgoji, hoji po gorah, varstvu gorskega sveta in obnašanju v hribih; na eni strani hočejo biti profesorji in organizatorji športnih dnevnov v šolah planinci, na drugi strani niti približno ne poznajo gorskega sveta, saj pripeljejo k planinski koči več sto učencev in se potem pritožujejo, ker v koči ni hrane in pijače, prihaja pa tudi do sporov z oskrbniki koč, ki negodujejo nad dolinskim obnašanjem otrok v planinah; na eni strani ministrstvo za šolstvo ni nenaklonjeno športnim dnevom v gorskem svetu, na drugi strani so takšni dnevi istočasno za velike regije, tako da pride do množičnih obiskov v gorah - do obiskov nepripravljenih mladih obiskovalcev. Ob takih priložnostih je prihajalo tudi do nesreč.

Janko Rekar, oskrbnik Triglavskega doma na Kredarici, ki je prišel v Dom pod Storžičem posebej na sejo upravnega odbora PZS, človek, ki je že 24. leto v najvišji slovenski planinski postojanki, prva leta kot meteorolog in zadnja leta kot oskrbnik, je poudarjal pomen mobilnega telefona, ki so ga letos dobili v koči. Vsak obiskovalec je lahko po telefonu iz doline vprašal, ali bo tisti večer v koči postelja zanj, vsak je lahko rezerviral ležišče ali se preusmeril v drugo planinsko kočjo ali na drug dan, če so mu povedali, daje tisti večer vse zasedeno. »Mobilni telefon bi bilo treba prinesiti v vsako planinsko kočjo, ki je poleti stalno ali občasno močno zasedena,« je dejal, »in celo predlagam, da bi bilo mogoče v takih kočah prenočevati samo s poprejšnjo rezervacijo po telefonu. Morda bi bil v teh kočah nekoliko manjši promet, zato pa toliko večji red.«

Dejal je, da so pred dvema letoma skozi okno planincem prodajali čaj, ker vsi obiskovalci niso mogli priti v kočjo, in se takrat spraševali, ali naj sploh spuščajo v kočjo planince, ki bi prišli samo na čaj - kadar je seveda sezona na višku in kadar je obiskovalcev več, kot jih lahko dom sprejme. - Medtem ko ni mogel prehvaliti mobilnega telefona, ki je po njegovem prepričanju v vsaki količini dobro obiskani planinski koči nepogrešljiv (»če pa je v kakšno kočjo premalo klicev, naj ga prihodnjo sezono dajo v drugo kočjo,« kot je dejal), nad rjuhami - spalnimi

vrečami planincev ni navdušen in je dejal, da se v tako veliki planinski koči, kot je Triglavski dom na Kredarici, različno opremljenim obiskovalcem ne morejo prilagajati. Ni pa zanimal, da se vsak planinec nedvomno mnogo bolje počuti med lastnimi rjuhami, ki jih prinese s seboj, saj za vsakim prenočevalcem niti v prihodnje ne bodo v koči menjavali rjuh, kot jih niso niti doslej.

TVEGANJE V POZNI JESENI

Predstavnik PD iz Kopra je menil, naj bi PZS priporočila, da avgusta in septembra ne bi organizirali množičnih pohodov na »modne« gore in posebno ne na Triglav. Kot bo to skoraj nemogoče, pa bo mogoče uresničiti njegovo pobudo, naj bi šolska vodstva pred šolskimi izleti v gore seznanila otroke z obnašanjem v gorskem svetu in s posebnimi zakoni, ki vladajo v visokogorju.

Rajko Slokar iz PD Nova Gorica je opozoril na stanje v njemu dobro znanem Krnskem pogorju: Krnsko jezero je postalo najvišja množična plaža v Sloveniji, kopalci tam plavajo in se sončijo, velike količine maž za sončenje gotovo vplivajo na razmere v jezeru (to pa dobršen del

velja tudi za Triglavsko jezera). - Ko je govoril o gospodarjenju v planinskih kočah, je dejal, da bi morali v cenah poletnih storitev upoštevati tudi tveganje v poznojesenskih tednih, ko planinci zahtevajo, da so planinske kočice odprte - če je seveda lepo vreme, v nasprotnem primeru pa prevzamejo celotno tveganje lastniki koč.

Ker je mogoče pričakovati, da se zanimanje za gorski svet še nekaj let ne bo zmanjšalo, naj bi po mnenju **Jožeta Stanonika** tako planinska društva kot PZS premislili o obratovalnem času planinskih postojank, o obratovalnih razmerah pa naj bi sproti obveščali medije, opozarjali na prenapolnjene in prazne kočice ter tako posredno usmerjali gorske turistične in planinske tokove tudi v predele, ki so manj obiskovani. Telefonske številke planinskih postojank, ki imajo bodisi normalne telefone bodisi mobilitel, naj bi skupaj objavili v telefonskem imeniku in tudi v medijih.

SKROMNA JESENSKA OSKRBA

K poslovanju planinskih koč spada tudi letošnji spor med Planinskim društvom Gorje in Triglavskim narodnim parkom: ko je PD Gorje že imelo vsa dovoljenja in privoljenja za prevoz materiala za popravilo rezervoarja pri svoji koči na Doliču,

namesto komentarja

TURA V PRETEKLOST

Planinske kočice v visokogorju so zaprte, v sredogorju so odprte le nekatere, do katerih se je mogoče pripeljati po cesti, pa še te najpogosteje le ob koncu tedna in ob praznikih. Po izrednem letu, kakršnega po številu obiskovalcev doslej še nikoli ni bilo, gore počivajo, kot bi lahko dejali tisti, kijih personificirajo.

Planinska društva s krovno organizacijo vred pa naj ne bi počivala. V teh zimskih mesecih naj bi pripravila natančne načrte, kako naj bi v prihodnji sezoni izboljšala poslovanje v svojih postojankah, kako naj bi te kočice spet čimbolj prilagodila goram, obiskovalce pa pripravila na spremenjen režim poslovanja v teh domovanih.

Dobrih zgledov (pa slabih tudi) je v Alpah več kot preveč, verjetno pa so najprimernejše avstrijske zamisli: očistiti gore, odnesti v doline razvade, ki so jih napol planinci nekaj desetletij nosili tja gor, navaditi gorske obiskovalce na preprostejše življenje med vršaci, nositi s seboj posteljnino (ali jo kupiti v

planinski koči), po dolgih letih norega veseljačenja spet upoštevati hišni red v planinskih postojankah in spraviti v posebne prostore škodljive razvade, kot je, na primer, kajenje.

Pozimi bi se planinski gospodarstveniki tudi lahko dogovorili o tem, kdaj bodo odprli in kdaj zaprli svoje kočice, da bodo zadovoljni tako oskrbniki kot planinci. Dogovorili se bodo lahko tudi o tem, ali naj bi od prihodnje sezone lahko prenočevali v kočah najprej tisti, ki imajo rezervirana prenočišča, in šele potem drugi, ki si tega niso oskrbeli že iz doline. Nemara bi se lahko dogovorili tudi o tem, ali ne bi dovoljevali vsaj na skupnih ležiščih ali v nekaterih sobah počitka tudi popoldne in ne šele zvečer, saj nekateri radi ležejo k počitku s kurami, da lahko jutraj vstanejo že pred svitom.

Zdaj, ko je država Slovenija samostojna in lahko delamo, kar pravzaprav hočemo in želimo, bi se lahko - pozimi, ko je čas - dogovorili o žigih na gorskih vrhovih in v planinskih kočah, pa o vpisnih knjigah, predvsem na vrhovih, ki zdaj pogosto niso ničemur podobne.

O takih rečeh bi se lahko pogovorili zdaj, pozimi, da bomo pripravljene stopili v jubilejno leto slovenskega planinstva. Samo s praznovanji tega leta ne bomo mogli dovolj lepo proslaviti.

Marjan

Raztresen

je paznik TNP menda opozoril centralo na Bledu, da naj bi helikopter peljal za planinsko društvo več materiala, kot je bilo dogovorjeno in dovoljeno, zato so prevoze prepovedali, ko je bilo še lepo vreme, ko pa so jih spet dovolili, se je jesensko vreme za dolgo časa tako poslabšalo, da helikopter ni mogel leteti, zaradi česar je bilo planinsko društvo močno oškodovano.

Ob tem se je izkazalo, da je med drugim sporno helikoptersko vzletišče v dolini Krme, zato so se predstavniki planinskih društev, Planinske zveze Slovenije, Triglavskega narodnega parka in Letalske enote policije dogovorili, da bo odslej edino vzletno mesto v Triglavsko pogorje iz »doline« izpred vojašnice na Rudnem polju, kjer bodo postavili skladišče za material, ki ga bodo društva pripeljala po lepi asfaltirani cesti do tja in od tod s helikopterjem do svoje koče.

Lepo je ta del razprave končal **Janez Duhovnik**: novosti se pri nas težko uveljavijo, ko pa se, pravimo, da brez tega ne gre.

Ob ugotovitvi **Lojzeta Anzelca** iz Zasavja, da je bila letošnja poletna planinska sezona po številu obiskovalcev sicer dobra, vendar ni bil temu ustrezen tudi finančni učinek, so člani upravnega odbora PZS predlagali, da bi vsaj še oktobra v prihodnje ostale odprte vsaj nekatere planinske koče ob najbolj obiskovanih poteh in pod najbolj obiskovanimi gorami, ki pa bi bile zelo skromno oskrbovane in bi bilo v njih mogoče prenočevati le z lastnimi rjuhami; o kočah, ki bi bile odprte tudi še pozno jeseni, bi planinsko javnost obveščali v medijih. Šolsko ministrstvo bo Planinska zveza opozorila na množični obisk učencev in dijakov ob športnih dnevih in ponudila dodatno sodelovanje pri planinskem izobraževanju.

V HIMALAJI STA BILI LETOŠNJO JESEN DVE SLOVENSKI ODPRAVI

USPEH NA MENLUNG TSEJU, NEUSPEH NA ANAPURNI

MARJAN RAZTRESEN

»Ne zgodi se prav pogosto, da bi se hkrati dve slovenski odpravi vrnili v domovino iz najvišjega pogorja sveta,« je v petek, 13. novembra (ni bilo dokazano, da bi bil nesrečen dan), na ljubljanskem letališču Brnik dejal predsednik Planinske zveze Slovenije **Andrej Brvar**, ko je na tiskovni konferenci pozdravljajal mini in maksio odpravo iz Nepala. Vrnila se je glavnina velike odprave na Anapurno I., himalajski osem tisočak, ki jo je vodil **Tone Škarja**, in mini odprava na sedemtisočak Menlungtse, v kateri sta bila plezalca **Andrej Štremfelj** in **Marko Prezelj** ter zdravnik **dr. Žare Guzej**. Obe sta imeli velike načrte: prva naj bi k zbirki slovenskih vzponov na osem tisočake dodala predzadnji vrh, druga naj bi med prvopristopnike na kakšno zares visoko himalajsko goro malone zadnji zgodovinski trenutek vpisala Slovence, majhen narod neke pod Alpami, ki je postal velik celo v Himalaji. Prva odprava se je vrnila praznih rok, brez osem tisočaka, druga okronana s popolnim uspehom: že zdaj, komaj nekaj tednov po vzponu, so v svetovnih alpinističnih krogih skoraj prepričani, daje prvenstveni vzpon na Menlungtse letošnji največji alpinistični dosežek v Himalaji in s tem kajpada eden od letošnjih največjih na svetu nasploh.

HITER START NA ANAPURNI

Velika odprava na osem tisočak Anapurno (8091 m), ki je štela 14 članov in ki je odšla iz

EXPEDITION 1992

Ljubljane na pot 19. septembra, je imela več kar velikih ciljev: ponovila naj bi med drugim Britansko smer, ki so jo Angleži prvi preplezali leta 1970, na klasičen način, preplezala naj bi prvenstveno smer po zajedi desno od Britanske ali direktno varianto po razu stebra. Če bi naši plezalci prišli na vrh gore, bi bil to trinajsti, predzadnji osem tisočak, na katerega bi se povzpeli slovenski alpinisti, prihodnje leto, ob 100-letnici organiziranega slovenskega planinstva, pa bi priplezali še na zadnjega iz serije osem tisočakov, na K-2, in tako kljub poznemu startu v Himalaji kompletirali serijo svetovnih osem tisočakov. Ker je bil na odpravi tudi **Viki Grošelj**, ki v svoji akciji »8000 plus« kompletira isto serijo, bi bil to zanj deseti osem tisočak.

V Komisiji za odprave v tuja gorstva so se seveda s preudarkom odločili za Britansko smer na to goro: če naj bi bil dosežen najboljši